

Woensdag 27 september 1916 – ochtendeditie

Levensmiddelenvoorziening in Belgische grensgemeenten.

Bij koninklijk besluit van 21 dezer zijn met ingang van 21 dezer benoemd tot leden van de commissie tot regeling der voorziening in noodzakelijke levensbehoefden in Belgische grensgemeenten, de heren J. W. A. F. baron Collot d'Escury, te Hontenisse; en J. W. Albarda, lid van de tweede kamer der Staten-Generaal, te Scheveningen.

Het Groot-Nederlands Persbureau meldt:

Te Brussel zijn de volgende benoemingen aan de Vlaamse hogeschool te Gent bekend gemaakt:

- I. In de faculteit van letteren en wijsbegeerte:
 - Dr. J. A. Jolles te Den Helder, vroeger privatdocent aan de universiteit te Berlijn, sindsdien afdelingschef in het Centraal Instituut voor opvoeding en onderwijs aldaar, tot gewoon hoogleraar in de archeologie en kunstgeschiedenis;
 - Dr. E. J. Kossmann, lector aan de Leidse hogeschool en leraar aan het gymnasium in Den Haag, tot gewoon hoogleraar in de Duitse literatuurgeschiedenis en historische grammatica van de Duitse taal;
 - Dr. A. Vlamynck, hulparchivaris aan het staatsarchief te Gent en leraar aan het meisjesatheneum aldaar, tot lector in de paleografie en verdere hulpwetenschappen der geschiedenis.
- II. In de faculteit der rechtsgeleerdheid:
 - Mr. J. L. M. Eggen, advocaat bij het beroepshof te Gent en privatdocent aan de universiteit te Amsterdam, tot buitengewoon hoogleraar in het burgerlijk recht en in de burgerlijke rechtsvordering.

III. In de faculteit der natuurwetenschappen:

T. Vernieuwe, directeur-generaal in het ministerie van landbouw en openbare werken, tot gewoon ereprofessor in de geschiedenis van land- en tuinbouw;

F. Brulez, civiel ingenieur, werkzaam bij de administratie van telegraaf en telefoonwezen, tot buitengewoon hoogleraar in de beschrijvende meetkunde.

IV. In de faculteit der geneeskunde:

Dr. A. Claus, arts te Antwerpen, chef van de geneeskundige dienst in het krankzinnigengesticht te Mortsel, tot gewoon ereprofessor in de psychiatrie en in de neurologie;

Dr. R. Speleers, arts te Gent, tot gewoon hoogleraar in de oogheelkunde.

Dr. E. van Bockstaele, directeur van het heelkundig instituut en sanatorium te Geraardsbergen, tot gewoon ereprofessor in de algemene en praktische chirurgie.

Binnenkort zal nog een derde lijst van professoren volgen.

Op aanstichting van de Parijse bond van Belgische patriotten en de anti-Germaanse Belgische bond is er een internationaal comité gevormd tot het aaneensluiten van alle verenigingen voor anti-Duitse propaganda in Frankrijk, Rusland, Italië, Engeland en België. Binnenkort zal te Parijs de eerste bijeenkomst worden gehouden onder leiding van Wetterlé, het voormalige lid van de Duitse Rijksdag.

Uit België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Onder de dezer dagen afgekondigde verordeningen verdient die over de liquidatie van Britse ondernemingen vermelding, waarvan het eerste artikel aldus luidt: De liquidatie kan bevolen worden van al de

ondernemingen wiens kapitaal voor het merendeel aan Britse onderdanen toebehoort, of wiens leiding of bewaking thans haar zetel op Brits gebied heeft of waarvan dit bij het uitbreken van de oorlog het geval was. Dit geldt ook voor elke Britse deelneming aan een onderneming. Als ondernemingen in de zin van deze verordening zijn ook te beschouwen de hulphuizen, agentschappen, pakhuizen, nalatenschappen, onroerende goederen en om het even welke andere goederen. Zijn bevoegd de liquidatie te bevelen: 1° het hoofd van het burgerlijk bestuur bij de gouverneur-generaal in België voor de ondernemingen, die in België een nijverheidsbedrijf onderhouden, evenals voor pakhuizen en onroerende goederen; 2° de algemene commissie voor de banken in België in de overige gevallen. Het bevel tot liquidatie moet vooraf door de gouverneur-generaal worden goedgekeurd.

De volgende artikelen schrijven het aanstellen van een liquidateur voor, op wie alle bevoegdheden van de rechthebbenden overgaan. Hij kan zelfs in strijd met het verbod van betaling aan Engeland handelen. De kosten van de liquidatie zijn voor rekening der onderneming; evenwel moet het deel van de opbrengst, dat aan Britse staatsburgers toekomt, in bewaring worden gegeven, en kan de uitbetaling van de voor hun onderhoud vereiste bedragen worden toegestaan aan de in België woonachtige rechthebbenden van Britse nationaliteit.

Als Brits gebied in de zin van de verordening gelden: Groot-Brittannië en Ierland, de Britse koloniën en buitenlandse bezittingen, met uitzondering van Canada en de Zuid-Afrikaanse Unie.

De Maatschappij voor Gemeentekrediet werd, bij besluit van 6 september, gemachtigd een lening van zestig miljoen frank tegen 4 procent aan te gaan, en wel voor rekening van verschillende besturen.

Uit de Vlaamse Beweging.

Onze medewerker schrijft:

Waar het in mijn bedoeling ligt, aan te vangen met het objectief voorstellen en beoordelen van de verwarde toestanden op Vlaams gebied in België, kan ik mij, tot een eerste kennismaking met de lezers van de N. R. C., niet beter voorstellen, dan door het twee verklaringen voor te leggen, die zopas verschenen zijn en zeer kenschetsend mogen heten voor de beide richtingen.

Daar is eerst dit stukje uit De Toorts, nr. van 23 september II., orgaan van de groep flaminganten, die zich noemen de "actieven" en die onverwijld hun rechten willen bekomen, ongeacht de handen, die het geven en de doeleinden, waarmee het gegeven wordt:

"De aanstaande rede van de Duitse rijkskanselier. – Op 28 september e.k. vergadert opnieuw de Duitse Rijksdag. De rijkskanselier von Bethmann Hollweg zal er, zoals bij de vorige samenkomsten van dit lichaam, het woord voeren over de toestand, en vermoedelijk ook de toekomstplannen van Duitsland aanraken.

"De Vlamingen hebben de belangrijke woorden, waarmee de Duitse rijkskanselier in zijn vorige rijksdagrede het Vlaamse vraagstuk als een door de vredesconferentie op te lossen kwestie stelde, niet vergeten. Wij zien thans met verwachting de nieuwe rede van de eerste Duitse staatsman tegemoet, herhalend hoopvol de wens en de eis van het intellectuele Vlaanderen: zelfregering. Zelfregering alleen kan Vlaanderen redden van de verfransing; zelfregering alleen kan daarom de bewuste Vlamingen bevredigen. Geen wet kan opwegen tegen het heilige recht van ons volk, om bestuurd en geregeerd te worden in eigen Nederlandse taal, om te beschikken over zijn eigen lot.

“Havre heeft met het schrappen van drie Gentse professoren nogmaals zijn gezindheid laten blijken; wat zegt nu het Duitse rijk?”

Dit woord van Vlaamse Belgen spreekt voor zichzelf. Lees hieronder wat het nieuwe blad De Belgische Socialist schrijft in het programma-artikel van zijn eerste nummer, van 23 september II.

Dit blad is het orgaan van de Bond der Belgische arbeiders in Nederland, en – te oordelen naar inhoud en toon – staat het onder de redactie van de heer Camile Huysmans, de voorvechter van de Vlaamse hogeschool samen met Franck en van Cauwelaert:

“Op dit ogenblik zijn wij noch Vlaming, noch Waal. Wij ontkennen het noodzakelijk bestaan van een Waalse of Vlaamse vraag tijdens de oorlog. Indien wij heden de politiek verwerpen van diegenen die het lot van België willen koppelen aan dat van andere mogendheden, verwerpen wij des te meer de politiek der partijgangsters van de bestuurlijke scheiding, zowel naar het systeem van een dr. Jacob of naar het plan van wijlen de gebroeders Chainaye. België vormt een ondeelbaar blok, en beide nationaliteiten moeten over dezelfde rechten beschikken.

“Wij zijn partijgangsters van de Vlaamse hogeschool te Gent, maar op één voorwaarde: Zij moet het werk zijn van het Belgische Parlement. Wij verwerpen elk geschenk van de heer von Bissing en wij koesteren slechts misprijzen voor diegenen, die zich geschenken laten welgevalen van een vijand, die, na ons land te vuur en te zwaard te hebben gezet, eenvoudig de eenheid van onze natie wil breken en onze bevolking tracht te demoraliseren.”

Men ziet het: de wolken zijn zwaar geladen aan beide zijden. Er zullen scherpe bliksemflitsen uit schieten. Maar wie de Vlamingen kent en hun warmbloedig, maar toch tegemoetkomend temperament, moet

niet wanhopen aan het heil der Vlaamse Beweging. De geweldigste ontledingen brengen het eerst een zuivere atmosfeer.

Er is in het optreden van de groep der "actieve" flaminganten in België, die ondanks alles, naar hun doel willen oprukken, iets dat de aantrekkelijke bekoring heeft van alles wat jong is en durvend.

Of dit optreden iets gunstigs en iets blijvends zal uithalen? Het wil mij voorkomen dat die groep van Vlaamsgezinden zich de lessen van deze oorlog niet heeft kunnen te nutte maken. Alle ronkende woorden klinken nu ijdel in de nuchtere atmosfeer en alle voortvarend oprukken is gestuit op een onverwacht tegenoffensief. Ik heb me al meer dan eens angstig afgevraagd: is men niet te ongeduldig, rukt men niet te ontstuimig op, en zal hier, ten gevolge van onbesuisdheid, niet veel verloren gaan van wat zo moeizaam gewonnen werd door de gestage inspanning van honderden Vlaamse strijders gedurende een lange reeks van jaren?

Ik denk hierbij niet aan de onvermijdelijke reactie, die zij uitlokken vanwege de tegenstrevers in België zelf. Ook niet aan wat de landsregering tegen hun optreden zal menen te moeten doen. Ik denk hier aan de onverzettelijke tegenstand van de volksmassa zelf in België.

Want, dit valt niet te loochenen: de massa wil met de "actieve" flaminganten geenszins mee, nu de Duitsers nog steeds in het land heer en meester zijn. Zelfs niet de grote meerderheid van de Vlaamsgezinden; laten wij niet uit het oog verliezen dat zij, die niet mee willen met de "actieven", onder het Duits dwangbeheer niet mogen spreken. Over die onwilligheid van de massa kunnen zelfs de "actieven" hun klacht niet verzwijgen. Lees maar wat de Brusselse medewerker van De Toekomst daarover zegt in het nummer van dit weekblad van 19 augustus II.

Het is te vrezen, dat het Vlaamse volk, dat nu zwijgend moet toezien, na de verlossing, in zijn haat voor de Duitsers ook hen zal omvatten, die getracht hebben het doel, waarop zij recht hebben, te bereiken op een wijze, waarbij de landsvijand het meest gebaat is. Zelfs reeds een oppervlakkige beschouwing van de toestand in België maakt het duidelijk, dat, als er bij het Vlaamse volk een sterk streven naar te nemen was, om uit de bevangen lucht van de verbastering weg te raken, er heden ten dage bij de massa, zowel bij de Vlamingen als bij de Walen, een nog sterkere wens en wil leeft om van onder de zware druk van een militaire natie weg te geraken en zich het leven weer vrij, naar eigen goedgevoelen, in te richten. Alle andere verlangens en strevingen worden daaraan ondergeschikt gemaakt.

Ook de ondertekenaars van het manifest van de Vlaamse Hogeschoolbond moeten dit ingezien hebben. Het kan hun niet ontsnapt zijn, dat het Duits belang gediend is met een verzwakking van België door het verwekken van verdeeldheid. Zij hebben er angstvallig willen voor zorgen om ook de minste schijn van Duitsgezindheid van zich af te werpen. Zij verdedigen zichzelf door te redeneren over het feit, dat hun optreden voor het onverwijd bekomen van hun recht op een Vlaamse hogeschool in deze tijden, slechts gelijklijng loopt met het belang in België van de Duitse regering, en niet tot doel heeft, dit Duitse belang te bevorderen.

Ik heb niet het inzicht, twijfel te wekken aan de goede trouw van hen, die zo spreken, en ik ben overtuigd dat, inzake de Vlaamse hogeschool, de bedoeling van diegenen, die ze nu aannemen, geheel anders zijn dan die der Duitsers. Maar gelijklijngheid in het streven kan niet geloofwaardig worden, en wordt ook niet geloofwaardig. En dit is het wat het volk nu, en later nog meer, van de "actieven" moet verwijderen. Rechtskundige onderscheidingen, die daaromtrent gegeven worden, zullen als spitsvondigheden verworpen worden, zowel door het Vlaamse als door het gehele Belgische volk. De massa

oordeelt steeds globaal. Ze gaat daarbij nog af op haar vlottend gevoel. Vooral bij haar politieke oordeelvorming. En het is aan geen twijfel onderhevig, dat de Vlaamse massa met de Belgische massa zal meegaan in de richting van het patriottisme tegen alles wat door de Duitsers als een belang voor hun politiek beschouwd werd. Van elke zijdelingse beweging zal zij zich afkerig tonen. Wat door de Duitsers tijdens de bezetting verjaagd werd, zal in eer worden binnengehaald, als was het in zichzelf minder voordelig. Wat door tussenkomst der Duitsers opgericht werd, zal vernield worden.

En het zal geen verwondering moeten baren als, in de eerste roes der vrijwording, de Vlaamsgezinde massa zelf zal eisen dat het werk, door de Duitsers te Gent verricht, ongedaan wordt gemaakt, - opdat dan door de Belgen zelf de hogeschool goed en volledig zou vervlaamst worden. Zou niet elk ander volk ook zo handelen in dergelijk omstandigheden?

Wat zullen de "actieven" tegen die druk van het volk zelf vermogen? Wie zal dan achter hen staan? Maar dan zal ook de tijd daar zijn, waarin de Vlaamse Beweging haar grootste slagen moet slaan. Aan het volk – waarvan de wetgevende kamers, die de wet op de vervlaamsing van de hogeschool zullen moeten goedkeuren, de uiting zijn – zal zij dan moeten kunnen aantonen, dat het Vlaamse belang het Belgische belang is, dat de Vlamingen, die trouw bleven aan België, ook van dat België de volle erkenning van hun rechten mogen verlangen. Dan zal het er op aankomen te zorgen, dat de Vlaamse massa volle vertrouwen heeft in de Vlaamse leiders en zich niet van hen afwendt. Zoals zij zich zal keren tegen allen, die de Duitse belangen rechtstreeks of onrechtstreeks bevorderd hebben. Moest dit laatste gebeuren, dan was het de breuk tussen hen, die zich als de leiders van het Vlaamse volk opgeworpen hebben en het Vlaamse volk zelf en voor jaren lang, de verlamming van de Vlaamse Beweging. Daarom willen de Vlaamse politieke leiders, de

vooraanstaande Vlamingen “hun handen zuiver houden”, zoals Karel van de Woestijne en August Vermeylen het heten.

Levensbehoeften in Belgische grensgemeenten.

De door de bij koninklijk besluit van 9 december 1914 ingestelde commissie tot regeling van de voorziening in noodzakelijke levensbehoeften in Belgische grensgemeenten ten laste van het dienstjaar 1915 gedane uitgaven belopen in totaal 18.998,21 ½ gulden.

Daar op deze uitgave bij het opmaken der begroting van het departement van landbouw, nijverheid en handel voor 1915 uiteraard niet is gerekend, wordt thans bij suppletoire begroting een som van 17.000 gulden aangevraagd.

Tegenover het genoemde bedrag aan uitgaven staat een ontvangst van 15.033,66 ½ gulden, zijnde het totaalbedrag der geïnde rechten op de over de maanden september tot en met december 1915 plaats gehad hebbende uitvoer van brood.

Met betrekking tot deze post deelt de minister van landbouw in de toelichting tot bedoelde suppletoire begroting nog mede: dat de instelling der genoemde commissie door hem is bevorderd, aangezien in verband met de nood, die wegens de oorlogstoestand in vele plaatsen van België ontstond, bij het departement van landbouw, nijverheid en handel dagelijks een groot aantal aanvragen inkwam om levensmiddelen en andere noodzakelijke dagelijkse behoeften, waarvan de uitvoer hier te lande, verboden was, naar België te mogen uitvoeren en het wenselijk voorkwam de beoordeling van de ingekomen aanvragen in handen te geven van een centrale organisatie, ten einde er voor te waken, dat van die aanvragen alleen die werden toegestaan, welke inderdaad zouden

strekken om in de nood van de Belgische bevolking te voorzien en er tevens voor te zorgen, dat niet slechts enkele plaatsen in België van het nodige werden voorzien en andere daarvan verstoken bleven. De commissie heeft tot taak de ingekomen aanvragen te onderzoeken en daarna de regering te adviseren ten aanzien van het gevolg, dat aan de aanvragen gegeven diende te worden. De beslissing wordt daarna door de minister genomen, voor zoveel nodig in overleg met zijn ambtgenoten. Slechts ten aanzien van de uitvoer van brood had de commissie de bevoegdheid zelf toelatingen te geven, onder in achtneming van de door de minister gegeven voorschriften.

Een Belgische tegenspraak.

Men seint ons uit Le Havre:

De minister van financiën spreekt het Duitse bericht, dat België een lening zou hebben gesloten met de Verenigde Staten, waarbij de spoorwegen als onderpand zouden zijn gegeven, tegen. Onderhandelingen over een lening vinden niet plaats. Bovendien, zo zegt de minister, zal de regering nooit de spoorwegen als onderpand voor een lening gebruiken.

Woensdag 27 september 1916 – avondeditie

Vliegtuigen.

Men meldt ons uit Vlissingen:

Om half negen hedenmorgen passeerden hier 4 vliegtuigen, 3 in oostelijke en 1 in noordelijke richting. Zij werden zonder resultaat hevig beschoten.

Uit Sas van Gent:

Zes vliegtuigen passeerden hier vanochtend in de richting van Gent.

Uit Terneuzen:

Kwart over zeven passeerde op grote hoogte een tweedekker, vermoedelijk op weg naar Antwerpen. Een kwartier later volgde er weer een.

Later meldt men ons uit Terneuzen:

Beide vliegtuigen kwamen om 8 u 15 van hun tocht terug en verdwenen in het westen. Zij namen telkens hun richting over de stad.

De Grondwet deelt mede, dat bij zekere Gaston Vandenbareele, koopman, wonende op Westdoorne, onder Kalmthout, eergisteren door de militaire wacht een onderzoek is ingesteld. De gehele tuin werd ondersteboven gespit en alle planten en bomen omver gehaald. In een hoek van de tuin, naast een waterput, vond men toen een partij Belgische infanteriegeweren en een kist met mitrailleurspatronen. De koopman is, nadat alles in beslag genomen was, gevankelijk naar Antwerpen vervoerd.